

Spis treści

Wstęp	11
Wykaz najważniejszych skrótów	13

CZĘŚĆ PIERWSZA: MECHANIZM INTEGRACJI W UNII EUROPEJSKIEJ

Rozdział 1.

Przyczyny powstania oraz cele funkcjonowania Wspólnot Europejskich – E. Synowiec	17
1.1. Europejska Wspólnota Węgla i Stali	22
1.2. Europejska Wspólnota Energii Atomowej	24
1.3. Wspólnota Europejska	25

Rozdział 2.

Dynamika i poszerzanie zakresu integracji europejskiej – E. Synowiec	29
2.1. Od unii celnej do rynku wewnętrznego	29
2.2. Traktat z Maastricht jako podstawa Unii Europejskiej	41
2.3. Traktat Amsterdamski – wzmocnienie unii politycznej	46
2.3.1. Zbliżenie Unii do jej obywateli	47
2.3.2. Poszerzenie kompetencji UE w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	50
2.3.3. Fiasko reformy instytucjonalnej	52
2.3.4. Zasada elastyczności w procesie integracji	53
2.4. Traktat Nicejski – przygotowanie instytucji UE do rozszerzenia	55
2.4.1. Zakres zmian wprowadzonych przez Traktat Nicejski	56
2.4.2. Najważniejsze wyniki reformy instytucjonalnej	58
2.4.3. Początek debaty o przyszłości Unii Europejskiej	62

Rozdział 3.

System prawny i instytucjonalny Wspólnot Europejskich	67
3.1 System prawny Wspólnot Europejskich – E. Synowiec	67
3.1.1. Źródła prawa wspólnotowego	67
3.1.2. Podstawowe kategorie aktów prawnych Wspólnot Europejskich	69
3.2. Zarys systemu instytucjonalnego Wspólnot Europejskich – I. Jędrzejewski	74
3.2.1. Rada Europejska	76
3.2.2. Rada Unii Europejskiej	78
3.2.3. Komisja Europejska	87
3.2.4. Parlament Europejski	93
3.2.5. Europejski Trybunał Sprawiedliwości	106
3.2.6. Trybunał Rewidentów Księgowych	111
3.2.7. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	113
3.2.8. Komitet Regionów	115

Rozdział 4.

Funkcjonowanie rynku wewnętrznego Unii Europejskiej	121
4.1. Swoboda przepływu towarów – E. Synowiec	121
4.1.1 Zniesienie barier fizycznych w przepływie towarów	122

4.1.2	Usuwanie barier technicznych w handlu	124
4.1.3	Usuwanie barier fiskalnych	132
4.2.	Swoboda świadczenia usług – <i>J. Pietras</i>	134
4.2.1.	Reguły horyzontalne dotyczące przepływu usług	134
4.2.2.	Usługi finansowe	140
4.3.	Swoboda przepływu kapitału – <i>E. Kawecka-Wyrzykowska</i>	144
4.4.	Swoboda przepływu osób – <i>E. Synowiec</i>	148
4.4.1.	Zniesienie kontroli osób na granicach wewnętrznych UE	149
4.4.2.	Swoboda przepływu pracowników i osób samozatrudnionych	150
4.4.3.	Koordinacja systemów zabezpieczeń społecznych między państwami UE	153
4.4.4.	Uznawanie kwalifikacji zawodowych	158
4.5.	Polityka badawczo-rozwojowa – <i>E. Kawecka-Wyrzykowska</i>	163
4.6.	Polityka ochrony konkurencji – <i>A. Ambroziak, E. Kaliszuk</i>	172
4.6.1.	Reguły konkurencji skierowane do przedsiębiorstw – <i>A. Ambroziak</i>	173
4.6.2.	Reguły konkurencji skierowane do władz państwowych (pomoc publiczna) – <i>E. Kaliszuk</i>	187

Rozdział 5.

Wspólna polityka rolna – <i>I. Jędrzejewski</i>	205
5.1. Pojęcie, cele i zasady wspólnej polityki rolnej	205
5.2. Zarys ewolucji wspólnej polityki rolnej	207
5.3. Wspólna organizacja wybranych rynków rolnych	211
5.3.1. Wspólna organizacja rynku zbóż	215
5.3.2. Wspólna organizacja rynku cukru	218
5.3.3. Wspólna organizacja rynku wieprzowiny	221
5.3.4. Wspólna organizacja rynku wołowiny i cielęciny	222
5.3.5. Wspólna organizacja rynku mleka i produktów mleczarskich	226
5.4. Wspieranie rozwoju obszarów wiejskich	229

Rozdział 6.

Wspólna polityka handlowa	239
6.1. Ogólne zasady wspólnej polityki handlowej – <i>E. Synowiec</i>	239
6.2. System celny Wspólnoty Europejskiej – <i>E. Synowiec</i>	245
6.3. Postępowania antydumpingowe i inne instrumenty protekcji uwarunkowanej – <i>E. Kaliszuk</i>	250
6.3.1. Postępowania antydumpingowe	253
6.3.2. Postępowania antysubwencyjne	262
6.3.3. Postępowania ochronne przed nadmiernym importem	266
6.3.4. Przeciwdziałanie barierom w handlu niezgodnym z porozumieniami międzynarodowymi	274
6.4. Specjalna klauzula ochronna w rolnictwie – <i>E. Kaliszuk</i>	278
6.5. Środki polityki eksportowej na szczeblu wspólnotowym – <i>E. Synowiec</i>	279
6.6. Polityka handlowa Wspólnoty Europejskiej a zasady WTO – <i>E. Kawecka-Wyrzykowska</i>	283

Rozdział 7.

Traktatowe stosunki handlowe Wspólnoty Europejskiej z państwami trzecimi – <i>A. Ambroziak, E. Kawecka-Wyrzykowska</i>	291
---	-----

7.1. Rodzaje i podstawy prawne umów handlowych i gospodarczych zawieranych przez Wspólnotę Europejską	291
7.2. Hierarchia preferencji handlowych udzielonych przez Wspólnotę Europejską państwom trzecim	294
7.3. Unie celne zawarte między Wspólnotą Europejską a krajami trzecimi	296
7.4. Strefy wolnego handlu między Wspólnotą Europejską a państwami trzecimi	301
7.4.1. Europejski Obszar Gospodarczy między Wspólnotą Europejską a państwami Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu	301
7.4.2. Układy europejskie między Wspólnotą Europejską a państwami Europy Środkowej i Wschodniej	305
7.4.3. Eurośródziemnomorskie umowy handlowe Wspólnoty Europejskiej	310
7.5. Traktatowe warunki współpracy Wspólnoty Europejskiej z państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku	314
7.6. Wspólnotowy system powszechnych preferencji celnych	319
7.7. Traktatowe stosunki handlowe Wspólnoty Europejskiej z krajami Wspólnoty Niepodległych Państw	321
7.8. Porozumienia Wspólnoty Europejskiej z pozostałymi krajami	324
7.8.1. Porozumienia WE z krajami Ameryki Południowej i Środkowej	324
7.8.2. Stosunki Wspólnoty Europejskiej z krajami Azji	325
7.8.3. Porozumienie WE z krajami bałkańskimi	328
7.9. Klauzula największego uprzywilejowania jako podstawa stosunków Wspólnoty Europejskiej z krajami trzecimi	331

Rozdział 8.

Wspólna polityka transportowa i polityka ochrony środowiska

8.1. Polityka Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie transportu – W. Januszkiewicz, E. Synowiec	337
8.1.1. Podstawy traktatowe i kierunki wspólnej polityki transportowej	337
8.1.2. Funkcjonowanie wspólnego rynku transportowego Unii Europejskiej	343
8.1.3. Transeuropejskie sieci transportowe	357
8.1.4. Powiązania zewnętrzne wspólnego rynku transportowego	362
8.2. Polityka ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej – G. Wojtkowska-Łodej	363
8.2.1. Podstawy traktatowe polityki w sferze ochrony środowiska	363
8.2.2. Działania Wspólnoty Europejskiej na rzecz ochrony środowiska	366

Rozdział 9.

Polityka regionalna i strukturalna Wspólnoty Europejskiej – M. Ciepielewska

9.1. Ewolucja znaczenia wspólnotowej pomocy o charakterze strukturalnym	383
9.2. Reforma Funduszy Strukturalnych w latach 1989-1993 i jej wyniki	387
9.2.1. Główne założenia reformy	387
9.2.2. Priorytetowe cele pomocy strukturalnej	389
9.2.3. System zarządzania pomocą strukturalną	390
9.2.4. Realizacja dwóch pierwszych wieloletnich programów pomocy strukturalnej	392
9.3. Regulacje prawne wdrażające propozycje Agendy 2000 w dziedzinie Funduszy Strukturalnych	396
9.3.1. Ogólne przepisy dotyczące Funduszy Strukturalnych	397
9.3.2. Przepisy szczegółowe dotyczące Funduszy Strukturalnych	402
9.4. Środki budżetowe na finansowanie polityki strukturalnej w latach 2000-2006	407

Rozdział 10.

Unia gospodarcza i walutowa	411
10.1. Proces dochodzenia do unii gospodarczej i walutowej – R. Wóreta, J. Zombirt	411
10.1.1. Początki współpracy walutowej państw Wspólnot Europejskich	411
10.1.2. Europejski System Walutowy	413
10.1.3. Przyczyny tworzenia unii gospodarczej i walutowej	416
10.1.4. Etapy dochodzenia do unii gospodarczej i walutowej oraz zasady jej funkcjonowania	418
10.2. Pierwsze makroekonomiczne efekty unii gospodarczej i walutowej – R. Wóreta	429

Rozdział 11.

System finansowy Wspólnot Europejskich – L. Oręziak	451
11.1. Budżet Wspólnot Europejskich	451
11.1.1. Struktura finansowania	451
11.1.2. Budżet ogólny Wspólnot Europejskich	455
11.2. Harmonizacja podatków pośrednich i bezpośrednich	480
11.2.1. Podatki pośrednie	481
11.2.2. Podatki bezpośrednie	492

Rozdział 12.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa – J. Barcz	501
12.1. Rys historyczny kształtowania się wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa ...	502
12.1.1. Od Europejskiej Wspólnoty Obronnej do Europejskiej Współpracy Politycznej	502
12.1.2. Jednolity Akt Europejski	504
12.1.3. Traktat o Unii Europejskiej	505
12.2. Zasady wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	505
12.2.1. Tożsamość, spójność i solidarność w ramach WPZiB	505
12.2.2. Cele wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	506
12.3. Instrumenty działania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	507
12.3.1. Poszczególne instrumenty działania	507
12.3.2. Podejmowanie decyzji w sprawie zastosowania sankcji gospodarczych	509
12.4. Mechanizm decyzyjny	509
12.4.1. Konstrukttywne wstrzymywanie się od głosu	509
12.4.2. Podejmowanie decyzji kwalifikowaną większością głosów	510
12.5. Organy wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	512
12.5.1. Organy wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa działające na zasadzie zapożyczenia	512
12.5.2. Organy sui generis wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	515
12.6. Finansowanie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	519
12.7. Zawierania umów międzynarodowych w ramach wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	519
12.8. Nowy wymiar bezpieczeństwa i obrony	522
12.8.1. Zakres przedmiotowy	522
12.8.2. Klauzula nienaruszalności	526
12.9. Rozwój wspólnej europejskiej polityki bezpieczeństwa i obrony	527
12.10. Zmiany wprowadzone na mocy Traktatu Nicejskiego	531

Rozdział 13.

Wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne – W. Czaplinski	533
13.1. Początki współpracy w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych	533
13.2. Układy z Schengen i ich wpływ na współpracę w zakresie spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości	535
13.2.1. Pierwsze porozumienie z Schengen (Schengen I)	536
13.2.2. Najważniejsze elementy drugiego porozumienia z Schengen (Schengen II)	537
13.2.3. Rozwój kompetencji UE w odniesieniu do spraw wewnętrznych i wymiaru sprawiedliwości	542
13.2.4. Inne konsekwencje porozumień z Schengen	546
13.3. Trzeci filar w Traktacie o Unii Europejskiej	547
13.4. Utworzenie obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości na mocy Traktatu Amsterdamskiego	552
13.5. Postanowienia Rady Europejskiej z Tampere	554

Rozdział 14.

Unia Europejska w gospodarce światowej: – W. Mroczek	559
14.1. Poziom rozwoju gospodarczego	559
14.2. Handel wewnętrzny Unii Europejskiej	568
14.3. Handel zewnętrzny Unii Europejskiej	576

CZĘŚĆ DRUGA: PRZYGOTOWANIA POLSKI DO CZŁONKOSTWA W UE**Rozdział 15.**

Unia Europejska jako partner gospodarczy Polski – W. Mroczek	593
15.1. Rozwój handlu między Polską a Wspólnotami Europejskimi w latach dziewięćdziesiątych	593
15.1.1. Ogólne tendencje	593
15.1.2. Zmiany struktury towarowej i geograficznej eksportu	596
15.1.3. Zmiany struktury towarowej i geograficznej importu	603
15.1.4. Zmiany salda w handlu z Unią Europejską	611

Rozdział 16.

Układ europejski i ocena jego funkcjonowania – E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec	617
16.1. Cele i ogólne zasady stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi – E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec	617
16.2. Postanowienia Układu europejskiego dotyczące obrotu towarowego – E. Kawecka-Wyrzykowska, E. Synowiec	622
16.2.1. Harmonogram liberalizacji handlu artykułami nierolnymi	623
16.2.2. Harmonogram liberalizacji handlu artykułami rolnymi	626
16.2.3. Klauzule ochronne	629
16.3. Modyfikacje postanowień handlowych Układu europejskiego – E. Kawecka-Wyrzykowska	631
16.4. Ocena wdrażania postanowień handlowych Układu europejskiego – E. Kawecka-Wyrzykowska	634
16.4.1. Hipotetyczne skutki liberalizacji handlu artykułami nierolnymi	634
16.4.2. Ocena liberalizacji handlu artykułami rolnymi	637

16.4.3. Ocena ex post części handlowej Układu europejskiego: zmiany w handlu i ich związek z liberalizacją	638
16.5. Rezultaty Układu europejskiego w dziedzinach pozahandlowych – E. Kawecka-Wyrzykowska	646
16.5.1. Przepływ pracowników	646
16.5.2. Świadczenie usług i zakładanie przedsiębiorstw	647
16.5.3. Płatności bieżące i przepływ kapitału	651
16.5.4. Zbliżanie przepisów prawa oraz ochrona konkurencji	652
16.5.5. Współpraca gospodarcza	660
16.5.6. Współpraca finansowa	661
16.5.7. Podsumowanie	663

Rozdział 17.

Warunki członkostwa Polski w Unii Europejskiej i ocena stopnia

ich realizacji – E. Synowiec	669
17.1. Wypełnianie kopenhaskich kryteriów członkostwa w UE	669
17.1.1. Ocena Polski przez Komisję Europejską w Raporcie Okresowym 2000	673
17.2. Postęp w procesie negocjacji	678

Rozdział 18.

Ramy organizacyjno-prawne dostosowań do wymogów integracji

Polski z UE – E. Synowiec	695
18.1. Koordynacja procesu dostosowawczego	696
18.1.1. Harmonizacja prawa	699
18.1.2. Narodowy program przygotowania do członkostwa w UE	705
18.2. Organizacja procesu negocjacji akcesyjnych	707

Rozdział 19.

Znaczenie Agendy 2000 dla członkostwa Polski w UE – E. Kawecka-Wyrzykowska

19.1. Główne postanowienia Agendy 2000	713
19.2. Wsparcie finansowe państw kandydujących i rozszerzenia UE	716
19.3. Zmiany w finansowaniu wspólnej polityki rolnej i polityki strukturalnej z punktu widzenia państw kandydujących do UE	722
19.4. Wzmocniona Strategia przedczłonkowska	726

Rozdział 20.

Korzyści i koszty związane z członkostwem Polski w Unii Europejskiej

próba bilansu – E. Kawecka-Wyrzykowska	729
20.1. Trudności analizy	729
20.2. Korzyści i szanse	730
20.3. Zagrożenia i koszty członkostwa w UE	737
20.4. Próba bilansu	739
20.5. Perspektywy zakończenia rokowań	741

Rozdział 21.

Użyteczne informacje i adresy	747
-------------------------------------	-----